

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Сучасний стан українського страхового ринку характеризується стрімкими темпами зростання та загостренням конкурентної боротьби між страховими компаніями. Можливості активного зростання ринку страхових послуг ускладнюється несприятливим впливом зовнішнього середовища, викликаним політичною та економічною нестабільністю. Нині, ефективна діяльність страховиків, в першу чергу, пов'язана зі здатністю страховика уникати та протидіяти негативним проявам зовнішніх та внутрішніх загроз їх функціонування, діями управлінського персоналу по мінімізації негативного впливу ризиків.

За умов стрімкої зміни кон'юнктури страхового ринку; системних проблем у банківській сфері; зниження ділової активності вітчизняних суб'єктів господарювання та високий рівень недовіри інвесторів, що викликані політичною нестабільністю та подіями на сході України, проблем на світових фінансових ринках та в умовах обмеженості фінансових ресурсів, суттєво важливим завданням для страховиків є створення системи забезпечення фінансово-економічної безпеки, що сприятиме мінімізації впливу негативних факторів та стане запорукою ефективної діяльності страхової компанії. Безпека будь-якої системи, у тому числі й страхової компанії, обумовлена сукупністю певних дій та їх результатів. Дана сукупність дій є багатогранною за своїм характером, способом реалізації, складом учасників, ресурсами, які використовуються.

У словнику сучасних економічних та правових термінів за редакцією В.Н. Шимова під безпекою розуміється стан захищеності життєво-важливих інтересів особистості, суспільства та держави від внутрішніх та зовнішніх загроз. У переважній більшості наукових джерел, стосовно безпеки, проводиться вивчення проблем національної безпеки та економічної безпеки держави. Значно менше уваги приділяється дослідженню різних аспектів фінансової безпеки на рівні суб'єктів господарювання. З позиції ресурсного підходу, фінансова безпека виступає як захищеність фінансових інтересів суб'єкта господарювання усіх рівнів фінансових відносин для задоволення власних потреб та виконання зобов'язань.

З погляду статичного підходу, під фінансовою безпекою розуміється такий стан підприємства, за якого спостерігається збалансованість, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність створювати ефективні умови для свого функціонування.

У розрізі нормативного регламентування фінансова безпека передбачає створення належних умов функціонування господарюючого суб'єкта, за яких, по-перше, фактично відсутня можливість направляти фінансові потоки в незакріплені законодавчими нормативними актами сфери їх використання і, по-друге, до мінімуму знижена можливість зловживання фінансовими ресурсами. Кожний суб'єкт господарювання, в тому числі, й страхова компанія постійно знаходиться під впливом ряду факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, з якими необхідно рахуватися, координуючи власні інтереси з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища. Тобто, фінансову безпеку страхової компанії можна розглядати як міру гармонізації в часі та просторі фінансових інтересів страховика з інтересами складових навколишнього середовища – держави, ринку, конкурентів. Тобто, ринок страхових послуг тоді знаходиться у фінансово безпечному стані, коли фінансові інтереси страхових компаній у певній мірі погоджені з інтересами інших суб'єктів – страхувальників, держави, конкурентів, кредиторів, позичальників, інвесторів та ін., що сприяє мінімізації зовнішнього впливу загроз на загальний рівень фінансової безпеки ринку страхових послуг.

На рівень фінансової безпеки страхового сектору безпосередній вплив здійснює рівень (якість) державного нагляду за страховою діяльністю, який повинен опиратися на міжнародні принципи і стандарти ведення страхового бізнесу. Нині, ні в сфері державного регулювання страхової діяльності, ні на рівні суб'єктів страхового підприємництва не зародилося поняття необхідності об'єднання елементів управління фінансовою безпекою страховиків в єдину систему. Це викликано, в першу чергу, відсутністю одного підходу до розуміння сутності системи управління фінансовою безпекою страхового сектору в цілому та окремих страховиків, завдань, які вона повинна виконувати (цілей функціонування), змісту її елементів, у тому числі й інструментів забезпечення їх безпечної діяльності. Існуючі складові системи є автономними, процеси – дискретними, а зв'язки – фрагментарними.

Враховуючи вищезазначене, система управління фінансовою безпекою страхових компаній на державному рівні реалізується через дослідження їх фінансового стану, платоспроможності за страховими зобов'язаннями перед страхувальниками. Брак коштів у страхової компанії для виконання зобов'язань підриває довіру не лише до конкретного страховика, а й до страхового ринку в цілому, тому держава не може бути осторонь від страхової діяльності, об'єднуючи інтереси страховиків, страхувальників та економіки загалом.

З позиції забезпечення фінансової безпеки страхового ринку роль держави виявляється через обчислення набору індикаторів та їх порівняння з граничними (пороговими) значеннями. Об'єктом спостереження виступають дані за такими показниками, як: валові страхові премії із загального страхування і страхування життя, валові страхові виплати, страхові премії, передані перестраховикам-

нерезидентам, ВВП тощо. Беручи їх за основу, розраховують наступні індикатори: частка страхування життя в загальному обсязі зібраних страхових премій, показник проникнення страхування, рівень страхових виплат, показник щільності страхування, частка премій, що належить перестраховикам-нерезидентам, частка загальної суми статутних капіталів страхових компаній, що належать нерезидентам в їх загальному обсязі.

Щодо управління фінансовою безпекою на рівні самого страховика, зазначимо, що його головне завдання – організація діяльності всіх служб компанії, що спрямовується на забезпечення її фінансової стійкості, стабільного розвитку та прибутковості діяльності. Досягнення цих цілей визначається стратегією компанії, яка визначається фінансовою політикою страхової компанії і реалізується через застосування відповідних механізмів та інструментів. Метою функціонування системи управління фінансовою безпекою страховика є забезпечення його фінансової стійкості, що характеризується як здатність страхової компанії виконати зобов'язання перед інвесторами, клієнтами (страхувальниками), найманими працівниками та державою в умовах збурень внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування. Об'єктом фінансової безпеки страховика є його фінансова діяльність, безпеку якої необхідно забезпечити. Суб'єктом фінансової безпеки є власники та керівництво компанії та її персонал. Предметом – діяльність суб'єктів фінансової безпеки через реалізацію принципів, функцій, стратегічної програми або конкретних заходів щодо забезпечення фінансової безпеки, яка спрямована на об'єкти фінансової безпеки.

Найважливішою вихідною передумовою формування системи управління фінансовою безпекою страхової організації є ідентифікація загроз. Від того, наскільки точно і повно визначений перелік загроз, що впливають на її складові, рівень інтенсивності їх прояву і можливого збитку, залежить ефективність побудови всієї системи. Механізм управління фінансовою безпекою страхової компанії має на меті забезпечення його фінансової надійності і незалежності, формування максимально можливого фінансового потенціалу та ефективно його використання через оптимізацію бізнес-процесів, побудову системи індикаторів для ідентифікації загроз фінансовій стійкості та розробку програми заходів з їх уникнення, мінімізації та усунення наслідків. При цьому механізм має бути гнучким і легко адаптованим до змін зовнішнього і внутрішнього середовища страхової компанії. Для організації дієвого процесу управління фінансовою безпекою страхової компанії важливе значення має інформаційне забезпечення, яке охоплює велику кількість видів джерел інформації як внутрішніх, так і зовнішніх: первинна та розпорядча документація, облікові дані, дані фінансової звітності, дані засобів масової інформації, статистичні дані, дані моніторингу інтернет-ресурсів, нормативні документи, результати опитувань та анкетувань, інформація про дії конкурентів тощо. До складу фінансових інструментів забезпечення фінансової безпеки підприємства, що визначають його фінансові відносини, слід віднести: актуарні розрахунки, організацію андеррайтингу, форми і методи перестраховування, франшизу, методи розрахунку резерву незароблених премій, інвестиційну політику. Таким чином, одним із головних завдань створення і функціонування системи управління фінансовою безпекою страхової компанії є своєчасне виявлення та запобігання внутрішнім і зовнішнім загрозам порушення фінансової стійкості страховика, забезпечення захисту фінансових інтересів власників (інвесторів, акціонерів), клієнтів (страхувальників), найманих працівників і держави, досягнення поставлених цілей та виконання місії компанії в умовах впливу на неї внутрішніх і зовнішніх загроз.